

Școala Creștină "Filadelfia" - Cl. I-XII

Str. Narciselor, nr. 5E - Suceava Tel/fax: 0230-531205

www.filadelfia.ro office@filadelfia.ro O.P. 6 C.P. 50

Cod fiscal: 14687487 Cont: 251105182340021165015 Banca: Banc Post - Suceava

ISTORIE

clasa a XIII-a

Frecvență Redusă

Semestrul al II – lea

prof. Diaconiță Adina

**Statul român modern: de la proiect politic la
realizarea României Mari (sec. XVIII-XIX)
Proiecte politice în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al
XIX-lea**

**Proiecte politice în Principate, la sfârșitul secolului al XVIIIlea
și începutul secolului al XIX-lea**

- Instaurate în 1711 în Moldova și în 1716 în Țara Românească, domniile fanariote au reprezentat o formă de manifestare a crizei Imperiului Otoman, interesat în accentuarea controlului său asupra teritoriilor deja deținute direct sau dependente.
- În ambele Principate, regimul politic fanariot a durat până în anul 1821, având aceleași trăsături caracteristice:
 - grecizarea domniei și a altor instituții laice sau ecleziastice (în defavoarea boierimii autohtone), a culturii și a învățământului,
 - restrângerea autonomiei,
 - accentuarea presiunilor otomane asupra Principatelor, fiscalitatea excesivă (creșterea și diversificarea dărilor de diverse tipuri impuse populației),
 - sporirea obligațiilor față de Imperiul Otoman.
- Totuși, unii dintre domnitorii fanarioți (Constantin Mavrocordat, Alexandru Ipsilanti, Ioan Caragea), au inițiat, sub influența iluminismului, o serie de reforme interne care au vizat sistemul fiscal, administrația, învățământul, situația țărănimii, inaugurând astfel un proces de modernizare a statului.
- Boierii români au reacționat față de noul statut politico-juridic al Principatelor prin redactarea unor memorii adresate puterilor creștine (precum cele din anii 1769, 1772, 1774, 1791, 1802, 1807), în care revendicau revenirea la domniile pământene, recunoașterea privilegiilor boierești, limitarea dominației otomane, libertatea comerțului etc. Memoriul din 1772, de exemplu, susținea unirea Moldovei cu Țara Românească, iar cel din 1791 revendica unirea și independența Principatelor sub protecția Rusiei și a Austriei. În 1802, Dumitrache Sturdza elabora *Planul de obləduire* aristodemocrăricească, care propunea un proiect republican de nuanță aristocratică. S-a conturat astfel așa-numita “partidă națională”, ce avea să se manifeste și în secolul al XIX-lea.

De la 1821 la 1848

- Mișcarea condusă de Tudor Vladimirescu, desfășurată în anul 1821 în Țara Românească, a dat noi dimensiuni proiectului politic modern.
- În documentele *Proclamația de la Padeș* și *Cererile norodului românesc*, se propunea reformarea administrației, a justiției, învățământului, economiei, respectarea autonomiei Principatelor și instituirea principiului suveranității poporului.
- După înfrângerea mișcării, Imperiul Otoman a renunțat la domnitorii fanarioți, fiind instituite, din 1822, domniile pământene, reprezentate de Grigore Dimitrie Ghica (Țara Românească) și Ioniță Sandu Sturdza (Moldova).
- În 1822, mica boierime din Moldova își exprima punctul de vedere prin elaborarea *Constituției cărvunarilor*, redactată de Ionică Tăutul și înaintată domnitorului Ioniță Sandu Sturdza. Proiectul cuprindea revendicări precum garantarea libertății persoanei, a egalității în fața legilor sau formarea unei adunări reprezentative – Sfatul Obștesc.

- În deceniul următor, Regulamentele Organice au contribuit la aplicarea în practică a unora dintre principiile politice moderne (separarea puterilor în stat, reorganizarea fiscală, reforma justiției), domnitorul bucurându-se însă de prerogative largi.
- Programul politic elaborat de revoluționarii de la 1848 și prezentat în documentele revoluției a contribuit la trasarea principalelor obiective politice și socio-economice pe care națiunea română urma să le îndeplinească. Printre ideile sale s-au numărat:
 - înlăturarea stăpânirii străine, a amestecului extern în problemele Țărilor Române; unirea Moldovei cu Țara Românească;
 - regim politic constituțional;
 - recunoașterea și garantarea libertăților cetățenești;
 - rezolvarea problemei agrare - emanciparea și împrăștierea țăranilor.
 Astfel, dacă *Petiția Națională de la Blaj* cuprindea revendicări specifice mai ales românilor din Transilvania, documentul *Prințipurile noastre pentru reformarea patriei* propunea unirea Moldovei cu Țara Românească într-un stat independent, ca și emanciparea și împrăștierea țăranilor fără despăgubire. *Proclamația de la Islaz*, programul revoluționarilor din Țara Românească, afirma necesitatea întăririi autonomiei țării, eliminarea amestecului Rusiei și Turciei în problemele interne și înlăturarea privilegiilor feudale.

Unitate și independență în secolul al XIX-lea Constituirea statului modern român. Domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866)

- Situația europeană creată în urma războiului ruso-otoman din 1853- 1856 (Războiul din Crimeea) a favorizat îndeplinirea idealului unirii Principatelor.
- Tratatul de pace de la Paris (1856) a consemnat înfrângerea Rusiei. S-a pus în discuție cu acest prilej și problema unirii Principatelor, fără ca marile puteri participante să ajungă la un consens în această privință.
De aceea, tratatul prevedea:
 - înlăturarea protectoratului Rusiei și a înlocuirea acestuia cu garanția colectivă a celor șapte mari puteri;
 - retrocedarea de către Rusia, Moldovei, a trei județe din sudul Basarabiei;
 - organizarea de alegeri pentru întrunirea, la Iași și la București, a unor Divanuri (Adunări) ad-hoc, care să exprime eventuala dorință de unire a românilor.
 - Dezbaterile Adunărilor ad-hoc (1857) s-au finalizat cu adoptarea câte unei rezoluții (cu conținut asemănător în ambele Principate), cuprinzând propunerile adresate marilor puteri: unirea Principatelor sub numele de România, principe străin, provenit dintr-o dinastie europeană, neutralitatea noului stat, sub garanția marilor puteri.
 - În 1858, la Paris, Conferința celor șapte puteri garante a instituit *Convenția de la Paris*. Deși stabilea o unire incompletă, meritul *Convenției* a fost acela de a fi deschis calea către unitatea Principatelor și de a fi trasat principalele direcții de modernizare a statului.
 - Recurgând la tactica faptului împlinit, Adunările electivă de la Iași și București au decis alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei (5/17 ianuarie 1859) și al Țării Românești (24 ianuarie/5 februarie 1859).
 - Dubla alegere consacra unirea Principatelor.
 - Marile puteri au recunoscut dubla alegere ca domnitor a lui Alexandru Ioan Cuza în cursul anului 1859, iar unirea deplină a Principatelor, în decembrie 1861.
 - Anii următori ai domniei lui Cuza s-au caracterizat prin adoptarea unui număr mare de legi (reforme), cele mai importante – în perioada guvernului condus de Mihail Kogălniceanu

(1863-1865): *Legea secularizării averilor mănăstirești* (1863), *Legea rurală* (1864), *Legea învățământului* (1864).

Monarhia constituțională și cucerirea independenței României

- După abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza (11 februarie 1866) s-au creat condițiile instalării pe tronul României a unui principe străin, problemă care fusese adeseori invocată în viața politică românească și cerută în mod special prin rezoluțiile Adunărilor ad-hoc din 1857.
- La 10/22 mai 1866, principele german Carol de Hohenzollern- Sigmaringen a depus jurământul solemn, la București, ca monarh al României (1866-1914). Prin Constituția din 1866, se instituia monarhia constituțională ereditară.
- După 1866, viața politică din România a trecut printr-o perioadă de instabilitate guvernamentală (1866-1871), dublată de procesul consolidării treptate a monarhiei.
- Reizbucnirea “chestiunii orientale” în Balcani, prin declanșarea războaielor antiotomane din Bulgaria și Bosnia-Herțegovina și a războiului dintre Serbia și Imperiul Otoman, a reprezentat cadrul extern favorabil cuceririi independenței de stat a României, în condițiile în care eforturile de a obține acest statut pe cale diplomatică eșuaseră.
- În aprilie 1877, Rusia, care s-a implicat în favoarea popoarelor balcanice, a declarat război Imperiului Otoman, trupele ruse începând (pe baza unei Convenții semnate cu noul guvern liberal, condus de Ion C. Brătianu) traversarea teritoriului României către Peninsula Balcanică.
- La 9/21 mai 1877, în Parlamentul de la București, ministrul de Externe, Mihail Kogălniceanu, citea declarația de independență a României.
- În urma solicitărilor Rusiei, armata română, condusă de principele Carol I, a intervenit pe frontul de la sudul Dunării, luptând la Plevna, Grivița, Rahova, Vidin, și contribuind, cu prețul unor mari jertfe umane și materiale, la înfrângerea Turciei.
- În 1878, prin tratatele de pace de la San Stefano (februarie 1877) și Berlin (iulie 1877) a fost recunoscută independența României, ca și apartenența la statul român a Dobrogei și Deltei Dunării.
- Proclamarea regatului, în 1881, a reprezentat consacrarea progresului statului român în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Constituirea statului național unitar român Cadrul internațional al Marii Uniri din 1918

- Recunoașterea dreptului popoarelor la autodeterminare (afirmat de președintele american W. Wilson în declarația *Cele 14 puncte*, la începutul anului 1918), prăbușirea Imperiului Rus în urma revoluțiilor din 1917 și victoria Antantei au favorizat realizarea în 1918 a statului național unitar român.
- România a participat la Primul Război Mondial cu scopul desăvârșirii unității sale naționale, proces îndeplinit în anul 1918 prin voința românilor din provinciile aflate până atunci sub stăpânire străină.

Unirea Basarabiei cu România

- În 1917 s-au întemeiat, la Chișinău, Partidul Național Moldovenesc, Sfatul Țării ca adunare reprezentativă în acest teritoriu, condus de Ion Incuț, și Consiliul Directorilor, ca organ executiv.
- În decembrie 1917, Sfatul Țării a proclamat autonomia Republicii Democratice Moldovenești, declarată independentă față de Rusia la 24 ianuarie/6 februarie 1918. Președinte al Republicii a fost ales Ion Incuț.
- La **27 martie/9 aprilie 1918**, Sfatul Țării a votat la Chișinău unirea Basarabiei cu România, Actul Unirii fiind promulgat de regele Ferdinand I în aprilie 1918.

Unirea Bucovinei cu România

- Bucovina s-a desprins de Imperiul Austro-Ungar în condițiile destrămării acestuia în toamna anului 1918.
- Totodată, ea s-a confruntat cu pretenții de anexare din partea Ucrainei, situație ce a necesitat intervenția armatei române în provincie, la solicitarea autorităților de la Cernăuți.
- În octombrie 1918 s-au format, la Cernăuți, Adunarea Constituantă și Consiliul Național Român, în frunte cu Iancu Flondor.
- La **15/28 noiembrie 1918**, Congresul General al Bucovinei (alcătuit atât din români, cât și din reprezentanții altor naționalități din provincie) a proclamat unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei cu Regatul României. Regele Ferdinand I a promulgat Actul Unirii Bucovinei în decembrie .

Unirea Transilvaniei cu România

- La 29 septembrie/12 octombrie 1918, Partidul Național Român din Transilvania, care și-a reluat activitatea în 1918, a adoptat *Declarația de la Oradea*, prin care se proclama dreptul românilor la autodeterminare.
- Aceasta a fost citită apoi în Parlamentul de la Budapesta de către deputatul român Al. Vaida Voevod.
- La 30 octombrie/12 noiembrie 1918 s-a format, la Arad, Consiliul Național Român Central (cu 6 membri din partea Partidului Național Român și 6 membri din partea Partidului Social-Democrat din Transilvania), pe plan local ordinea fiind asigurată de gărzile românești.
- Negocierile purtate de Consiliul Național Român Central cu guvernul maghiar (noiembrie 1918) au eșuat, Ungaria propunând doar un statut de autonomie pentru Transilvania.
- În aceste condiții, s-a luat decizia convocării, la Alba Iulia, în data de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, a unei Mari Adunări Naționale, la care urma să se decidă viitorul provinciei.
- La eveniment au participat 1228 delegați aleși prin vot universal de românii din aproximativ 5000 de sate și 80 de orașe transilvănene și peste 100 000 de alți români veniți din Transilvania și Banat. Adunarea a fost deschisă de Gh. Pop de Băsești, unul dintre veteranii mișcării naționale românești din Transilvania. Rezoluția Unirii, adoptată de Adunare, a fost citită de Vasile Goldiș.
- Până la integrarea deplină în cadrul statului român, Transilvania a fost condusă de Marele Sfat Național, organ reprezentativ cu rol legislativ format din 250 membri și Consiliul Dirigent, organ executiv, format din 15 membri, condus de Iuliu Maniu și subordonat guvernului de la București.
- În decembrie 1918, la București, regele Ferdinand I primea, în cadrul unei întruniri solemne, Rezoluția unirii Transilvaniei cu România, act ce marca încheierea procesului formării statului unitar român. În plan internațional, noul statut politico-teritorial al României a fost recunoscut prin tratatele încheiate în cadrul Conferinței de pace de la Paris (1919-1920)

România postbelică

Stalinism și național-comunism

Etapele instaurării regimului politic comunist în România

- La 23 august 1944 mareșalul Ion Antonescu a fost înlăturat de la putere. Armata sovietică, intrată pe teritoriul României în iulie 1944, va susține în perioada următoare P.C.R. în acțiunea sa de preluare a puterii politice.
- Septembrie 1944 - martie 1945: România este condusă de guverne având în frunte pe generalii Constantin Sănătescu și respectiv Nicolae Rădescu, în care sunt incluși și reprezentanți ai P.C.R.
- În urma înțelegerii sovieto-britanice de la Moscova (octombrie 1944), România intră în sfera de influență sovietică.
- 6 martie 1945: supus presiunilor Moscovei, regele Mihai este obligat să accepte formarea guvernului condus de dr. Petru Groza, aflat sub controlul total al P.C.R.
- Greva regală, manifestată prin refuzul regelui Mihai I de a sancționa actele guvernului (1945-1946), s-a dovedit ineficientă, nefiind sprijinită efectiv pe plan extern de statele democratice.
- Noiembrie 1946: au fost organizate primele alegeri parlamentare postbelice care au avut scopul de a legitima prin vot puterea comunistă. Deși au fost câștigate de partidele democratice de opoziție, rezultatul a fost falsificat pentru ca P.C.R. să dețină controlul complet al Parlamentului și guvernului.
- 1947: partidele politice democratice (P.N.L., P.N.Ț.) au fost desființate, liderii lor arestați și condamnați la închisoare.
- 30 decembrie 1947: regele Mihai I a fost obligat să abdice. România a fost proclamată Republică Populară, procesul preluării puterii politice de către P.C.R. fiind încheiat.
- În această perioadă, în conducerea P.C.R. s-au manifestat două grupuri: cel "național", care activase înainte de 1944 în țară (Gh. Gheorghiu-Dej, Lucrețiu Pătrășcanu) și grupul "moscovit" format din cei care activaseră în URSS (Ana Pauker, Vasile Luca).

Regimul stalinist al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948-1965)

De la 30 decembrie 1947, România devine un stat totalitar, de tip stalinist. Regimul politic este bazat pe concentrarea puterii în mâna unui singur partid: Partidul Comunist Român (care între 1948 și 1965, în urma fuziunii din 1948 cu Partidul Social-Democrat, a purtat numele de Partidul Muncitoresc Român). Gheorghe Gheorghiu-Dej, secretarul general al partidului a fost primul dictator comunist român.

Politica internă

Statul a fost organizat prin Constituțiile de inspirație stalinistă din anii 1948 și 1952. Potrivit acestora:

- monopolul puterii aparținea partidului unic;
- principalul organ de conducere al statului era Prezidiul Marii Adunări Naționale;
- toate domeniile vieții sociale se aflau sub controlul statului;
- principiul separării puterilor era desființat;
- drepturile și libertățile cetățenești erau îngrădite, nefiind permisă nici o formă de opoziție politică.

La nivelul conducerii de partid au apărut aprige lupte pentru putere și rivalități, marcate de:

- înlăturarea în 1952 a "grupării moscovite";
- executarea în 1954 a lui Lucrețiu Pătrășcanu (liderul "grupării naționale").

Monopolul ideologic comunist s-a manifestat prin:

- înlăturarea vechii elite politice și intelectuale;
 - întreruperea relațiilor cu lumea occidentală;
 - promovarea proletcultismului (cultura care se bazează pe ideea luptei de clasă și negarea valorilor tradiționale);
 - organizarea după sistem sovietic a învățământului și culturii;
 - supravegherea de către stat a cultelor religioase; interzicerea Bisericii greco-catolice (1948);
 - falsificarea istoriei naționale în conformitate cu interesele politice sovietice.
- După retragerea trupelor sovietice din România (1958) s-a trecut la o relativă îmbunătățire a situației interne, caracterizată prin:
- desovietizarea și destalinizarea treptată a vieții sociale și culturale;
 - eliberarea deținuților politici;
 - încurajarea legăturilor în domeniile culturii și științei cu statele occidentale;
 - promovarea unei orientări "naționale" în cultură.

Național-comunismul – regimul politic al lui Nicolae Ceaușescu (1965-1989)

Politica internă

- 1965: se desfășoară Congresul Partidului Muncitoresc Român, care stabilește revenirea la vechea denumire de P.C.R. și alegerea în funcția de secretar general al partidului a lui Nicolae Ceaușescu. Este adoptată noua Constituție, prin care România devenea Republică Socialistă (R.S.R.).
- 1967: Nicolae Ceaușescu este ales președinte al Consiliului de Stat.
- Perioada 1965-1971 s-a caracterizat prin:
 - continuarea procesului de desovietizare și destalinizare început de Gh. Gheorghiu-Dej după 1958);
 - relativa îmbunătățire a condițiilor de viață ale populației;
 - atenuarea politicii represive a Securității, eliberarea și reabilitarea unora dintre deținuții politici;
 - creșterea popularității regimului, mai ales în urma exploatării sentimentelor naționale;
 - apropierea de statele occidentale, reluarea legăturilor politice, economice, culturale cu acestea;
 - distanțarea față de URSS, evidențiată în mod special prin refuzul ca România să intervină alături de statele membre ale Tratatului de la Varșovia, în 1968, împotriva mișcării democratice din Cehoslovacia.
- Perioada 1971-1989 debutează cu "revoluția culturală", de inspirație chineză și nord-coreeană (exacerbarea culturii comuniste, și a cultului personalității lui N. Ceaușescu, proiectarea trecerii la o nouă treaptă a socialismului - societatea socialistă multilateral dezvoltată). Elementele definitorii ale acestei perioade sunt:
 - instaurarea dictaturii personale a lui N. Ceaușescu (președinte al Republicii din 1974);
 - promovarea în funcțiile de conducere a membrilor familiei Ceaușescu (socialismul dinastic);
 - reluarea industrializării forțate și realizarea marilor construcții cu scop propagandistic (Canalul Dunăre-Marea Neagră, Casa Poporului - București) care determină secătuirea resurselor țării și creșterea rapidă a datoriei externe a României;
 - achitarea datoriei externe (începând din 1980) prin restrângerea drastică a consumului populației;
 - scăderea accelerată a nivelului de trai;

- politica de teroare internă exercitată de securitate și alte instituții ale statului asupra populației, reprimarea drastică a revoltelor (greva minerilor din Valea Jiului - 1977, manifestațiile muncitorești de la Brașov - 1987);
- inițierea programului de sistematizare urbană și rurală care a dus la distrugerrea bisericilor, a centrelor istorice urbane și a satelor românești;
- încălcarea flagrantă a drepturilor omului;
- izolarea țării în relațiile cu statele occidentale;
- respingerea oricăror sugestii de schimbare a politicii interne (în special după 1985, când Mihail Gorbaciov, în URSS, inițiază programul său de reforme politice și economice).

Disidența anticomunistă Represiunea politică în timpul regimului comunist

- Încă din 1945, acțiunile P.C.R. îndreptate împotriva opoziției democratice, de intimidare și manipulare a opiniei publice, anunțau politica represivă ce avea să fie aplicată odată cu preluarea puterii depline.
- Ulterior, sub acuzațiile de "colaboraționism", "dușmani de clasă", "dușmani ai poporului", "fasciști", au fost arestați și închiși membri ai P.N.L. și P.N.Ț., foști demnitari din perioada interbelică, bancheri, industriași.
- Securitatea, înființată în 1948 după modelul poliției politice sovietice, a instaurat un regim de teroare internă, îndreptată împotriva tuturor celor socotiți indezirabili de către puterea comunistă și a celor bănuți că ar putea opune cea mai mică rezistență față de sovietizarea țării.
- Opozanți sau intelectuali de marcă (Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Radu Rosetti, Mihail Manoilescu, Ioan Lupaș, Mircea Vulcănescu, Gheorghe Brătianu, dar și mulți alții) au fost condamnați la închisoare sau la muncă forțată în lagăre, un mare număr de persoane pierzându-și viața în detenție.
- Sistemul penitenciar românesc a cunoscut o dezvoltare fără precedent, acoperind, practic, întregul teritoriu al țării. În închisori precum Sighet, Aiud, Miercurea-Ciuc, Pitești, Gherla sau Râmnicu-Sărat ori la muncă forțată, la Canalul Dunăre-Marea Neagră, s-au aplicat măsuri de tortură, execuții, sau așa-numita "reeducare".
- Represiunea politică din perioada 1948-1964 s-a mai caracterizat prin utilizarea deportării împotriva unor comunități întregi (germanii din Transilvania, sârbii din Banat); controlul strict al întregii societăți (prin intermediul rețelelor de informatori) pentru a fi preîntâmpinată orice formă de opoziție.
- Ulterior, s-a trecut la eliberarea deținuților politici, fără a se renunța însă la supravegherea populației și reprimarea opozițiilor.
- Represiunea politică din perioada regimului condus de Nicolae Ceaușescu s-a manifestat prin impunerea domiciliului obligatoriu, supravegherea foștilor deținuți politici, a foștilor membri ai partidelor democratice, utilizarea spitalelor de psihiatrie ca locuri de reclusiune .

Forme de rezistență anticomunistă

- Principalele manifestări ale luptei anticomuniste au fost:
 - rezistența armată a grupurilor din munți,
 - cea a țăranilor,
 - revoltele muncitorești,
 - activitatea disidenților.
- Rezistența din munți a fost specifică anilor 1944-1960, fiind organizată de grupurile înarmate de partizani alcătuite din foste cadre militare, foști legionari, membri ai partidelor de opoziție, țărani, intelectuali.

Printre acestea s-au numărat grupurile din Banat și Oltenia, cel din zona Muscel-Făgăraș (grupul "Haiducii Muscelului" al colonelului Arsenescu și al fraților Arnăuțoiu), rezistența din Bucovina, reprezentată de Vladimir Macoveiciuc, Gavril Vatamaniuc, Cozma Pătrăcean, Dimitrie Rusu. La rândul lor, femeile au susținut mișcarea de rezistență, plătind uneori cu viața. Sunt cunoscute numele Mariei Plop și al Mariei Jumbleanu, membre ale grupului Arsenescu-Arnăuțoiu, ca și cel al Elisabetei Rizea din Nucșoara (Muscel). Această formă de rezistență a fost reprimată cu o violență extremă de organele de represiune ale regimului comunist.

➤ Rezistența din mediul rural a corespuns cu deosebire perioadei colectivizării agriculturii, manifestându-se prin refuzul înscrierii în formele colective de asociere, al predării cotelor obligatorii de produse agricole; atacarea și devastarea sediilor locale ale P.C.R.; revolte spontane. Conform unor estimări, peste 80 000 de țărani au căzut victime represiunii.

➤ Revoltele muncitorești au apărut în anii '70-'80, ca formă de reacție a populației față de scăderea nivelului de trai, și au cuprins Valea Jiului (revolta minerilor din anul 1977) și Brașovul (manifestațiile din 1987). În urma unui proces trucat, dintre cele peste 300 de persoane arestate la Brașov, 88 au fost deportate în alte zone ale țării sau li s-a instituit domiciliul obligatoriu.

➤ Disidenții, precum Paul Goma, Doina Cornea sau Gheorghe Ursu, au opus o rezistență individuală, acțiunile lor fiind specifice anilor '70 și '80. Inclusiv foști membri ai conducerii P.C.R. au protestat, în 1989, față de politica dictatorială a lui Nicolae Ceaușescu (*Scrisoarea celor șase*).

RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

Spațiul românesc, între diplomație și conflict în Evul Mediu și la începuturile modernității

➤ Începând din secolul al XIV-lea, o nouă putere politică și militară se afirmă în Europa: statul otoman.

➤ Spre sfârșitul secolului al XIV-lea, acesta ajunge în expansiunea sa până la Dunăre, amenințând direct Țările Române.

➤ În general, acestea au adoptat o atitudine defensivă, evitând transformarea în pașalâcuri turcești.

➤ Statutul lor politico-juridic evoluează de la independență la autonomie, relațiile cu Imperiul Otoman fiind reglementate prin documentele numite *Capitulații*.

➤ Totodată, situația Țărilor Române a fost influențată și de jocul de interese al marilor puteri creștine vecine: Ungaria, Polonia și, din secolul al XVI-lea, Imperiul Romano-German (Habsburgic).

➤ Alături de statele creștine europene, Țările Române au participat la cruciadele antiotomane, devenind adevărate "Porți ale creștinătății".

➤ Spre sfârșitul secolului al XIV-lea, voievodul Țării Românești, Mircea cel Bătrân (1386-1418), a inaugurat politica de alianță cu Regatul Ungariei împotriva otomanilor. La 7 martie 1395, la Brașov, acesta semna, cu regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg un tratat cu caracter antiotoman .

➤ Voievodul Petru I Mușat (1375 – 1391) inaugura, la rândul său, tradiția bunelor relații ale Moldovei cu Polonia, pentru a contrabalansa pericolul reprezentat de Ungaria. Această politică a fost continuată și de alți voievozi moldoveni, ca Alexandru cel Bun (1400-1432) sau Ștefan cel Mare (1457-1504).

➤ De la sfârșitul secolului al XIV-lea, românii au fost implicați direct în lupta antiotomană, participând la susținerea politicii de „cruciadă târzie”. Astfel, Mircea cel Bătrân a obținut

victoria, la Rovine (1395), împotriva oștilor conduse de sultanul Baiazid I și a participat, alături de Sigismund de Luxemburg, la cruciada de la Nicopole (1396), unde însă creștinii au fost înfrânți de otomani.

Românii, între diplomație și conflict în secolele al XV-lea și al XVI-lea

Consolidarea puterii otomane, în secolul al XV-lea, a determinat înlăturarea unor dispute mai vechi în relațiile țărilor noastre cu Polonia sau Ungaria.

➤ Au fost încheiate noi tratate antiotomane, precum cel semnat de Ștefan cel Mare cu regele Ungariei, Matei Corvin (1475).

➤ Însemnate victorii militare antiotomane au fost obținute de Alexandru cel Bun, la Cetatea Albă (1420), de voievodul Transilvaniei, Iancu de Hunedoara (1441-1456), în *campania cea lungă*, din 1443 – 1444 și în campania de la Belgrad (1456), de domnitorul Țării Românești, Vlad Țepeș, în 1461 – 1462, sau de Ștefan cel Mare, la Vaslui (1475).

➤ Unii voievozi s-au implicat în susținerea pe tronul celorlalte țări românești a unor domnitori favorabili luptei antiotomane. Iancu de Hunedoara i-a susținut, între alții, la tronul Țării Românești, pe Vladislav al II-lea, iar pe cel al Moldovei, pe Bogdan al II-lea. Ștefan cel Mare a intervenit, la rândul său, susținându-i, în Țara Românească, pe Vlad Țepeș sau pe Laiotă Basarab. Voievodul moldovean a urmărit și obținerea sprijinului altor puteri europene, fapt demonstrat, de pildă, de trimiterea solului Ioan Țamblac la Veneția, în 1475.

➤ Țările Române nu au fost cucerite de otomani, și-au păstrat autonomia internă, fără a deveni pašalâcuri, plătind însă un tribut anual către sultan. Din secolul al XV-lea, relațiile cu Imperiul Otoman au fost reglementate prin documentele numite *capitulații*.

➤ În secolul următor, când statul otoman a ajuns la apogeul extinderii sale teritoriale, dominația otomană asupra Țărilor Române s-a accentuat, regimul tributar devenind unul vasalic.

➤ În 1540, centrul Ungariei a fost transformat în pašalîc.

➤ Prin urmare, Transilvania a intrat sub suzeranitate otomană, fiind organizată ca un principat autonom (1541).

➤ Istoricii moderni consideră că statutul Țărilor Române în raport cu Poarta a fost mai degrabă rezultatul unui compromis între clasa politică de la nordul Dunării și Imperiul Otoman. Țările Române își păstrau instituțiile proprii, iar marea boierime – privilegiile. În schimb, Poarta primea, ca recunoaștere a suzeranității sale, și dreptul de a exercita o anumită supraveghere asupra statelor din spațiul românesc.

➤ În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, tributul a înregistrat o creștere fără precedent, fiind însoțit de instituirea monopolului comercial otoman, de cumpărarea domniei și un control tot mai sever al Porții asupra acesteia. De aceea, se poate considera că otomanii au avut mai multe avantaje din exploatarea indirectă a spațiului românesc, decât dacă l-ar fi cucerit direct.

Spațiul românesc și marile puteri la începuturile modernității

Țările Române în context european, în timpul domniei lui Mihai Viteazul

Domnia lui Mihai Viteazul (1593 – 1601) este considerată de unii istorici o perioadă de trecere de la medieval la modern în istoria românilor.

➤ Politica și acțiunile voievodului evidențiază atât elemente specifice Evului Mediu (tipologia conflictului cu otomanii, politica socială), dar și de modernitate (alianța cu puterilor creștine, tratatele încheiate cu diferiți principii).

- Membru al Ligii Creștine (coalțiie antiotomană de state, inițiată de Imperiul Habsburgic, aflată în război cu Imperiul Otoman între anii 1593 și 1606), Mihai Viteazul a combinat acțiunile militare cu cele diplomatice.
- A obținut victorii asupra otomanilor, în anii 1594 – 1595, la Călugăreni, Târgoviște, București, Giurgiu.
- Pentru sprijinirea luptei antiotomane, Mihai Viteazul acceptase și condițiile nefavorabile ale tratatului de la Alba-Iulia, de la 20 mai 1595, semnat, în numele său, de o delegație de boieri și clerici, prin care domnitorul devenea doar locțiitor al principelui Sigismund Báthory pe tronul Țării Românești).
- Prin tratatul de la mănăstirea Dealu, din 1598, semnat cu trimișii împăratului Rudolf al II-lea de Habsburg, Mihai obținea susținere pentru continuarea luptei antiotomane.
- Deoarece noul principe transilvănean, Andrei Báthory, ducea o politică filo-otomană și filo-polonă și în condițiile în care domnul Moldovei, Ieremia Movilă, era sprijinit de poloni cu acordul otomanilor, ambii fiindu-i adversari politici, Mihai Viteazul a inițiat acțiunile pentru unirea Țărilor Române.
- Transilvania a fost unită cu Țara Românească după victoria obținută de Mihai asupra lui Andrei Báthory, la 18/28 octombrie 1599, în bătălia de la Șelimbăr, iar Moldova i s-a supus în primăvara anului 1600.
- Unirea Țărilor Române nu a durat decât câteva luni, Mihai fiind înfrânt de oastea nobilimii maghiare și de trupele generalului Gheorghe Basta, la Mirăslău (septembrie 1600), apoi pierzând și controlul asupra Moldovei și Țării Românești. Sprijinit din nou de Rudolf al II-lea, Mihai Viteazul a obținut o ultimă victorie, în Transilvania, la Gurăslău (august 1600), împotriva nobilimii maghiare, dar a fost ucis pe Câmpia Turzii, la 9/19 august 1601.

Spațiul românesc și marile puteri în secolul al XVII-lea

- Dacă în prima jumătate a secolului al XVII-lea, regimul suzeranității otomane a fost mai puțin aspru, din a doua jumătate a veacului, obligațiile economice către otomani au crescut (tributul, la care s-au adăugat obligațiile ocazionale, obligațiile în muncă etc.).
- În condițiile complexe ale jocului de interese dintre marile puteri din zonă, Țările Române și-au apărut autonomia, inclusiv prin acțiuni diplomatice. Principele Gabriel Bethlen al Transilvaniei, având și acordul Habsburgilor, a încercat să refacă unirea politică a Țărilor Române. El dorea să se proclame *rege al Daciei*, proiect nerealizat, dar care a suscitat atenția marilor puteri europene.
- Transilvania și-a sporit prestigiul pe plan extern, prin participarea la Războiul de 30 de ani (1618-1648), și la tratativele de pace din Westfalia (1648).
- Pentru a asigura un anumit echilibru în relațiile cu otomanii, voievozii Țării Românești și Moldovei, Matei Basarab și, respectiv, Vasile Lupu, au încheiat tratate de alianță cu principii Transilvaniei, Gheorghe Rákóczi I și Gheorghe Rákóczi al II-lea .
- Creșterea puterii Habsburgilor și încercările lor de a se amesteca în Țările Române, au determinat Transilvania să încheie o alianță cu Franța, prin tratatul de la Făgăraș (1677), dar aceasta nu a împiedicat pătrunderea armatelor imperiale în principat și staționarea lor în 12 orașe și cetăți, conform tratatului de la Blaj (1687).
- În 1699, otomanii recunoșteau pierderea Transilvaniei, în contextul declanșării *crizei orientale*, prin tratatul de pace cu Imperiul Habsburgic, de la Karlowitz.
- În vederea realizării unei alianțe antiotomane a Țării Românești, după 1684, voievodul Șerban Cantacuzino a inițiat acțiuni diplomatice secrete cu Habsburgii, continuate de Constantin Brâncoveanu. Moldova era amenințată de Polonia, astfel că voievodul Constantin Cantemir a încheiat un tratat secret cu Habsburgii (1690), iar Antioh Cantemir, a încercat o politică de echilibru față de otomani și poloni.

Acțiuni de politică externă ale domnitorilor fanarioți (secolul al XVIII-lea)

- După acțiunile de politică antiotomană ale lui Constantin Brâncoveanu (ucis din ordinul sultanului, la Constantinopol, în anul 1714) și ale lui Dimitrie Cantemir (refugiat în Rusia, în 1711), Poarta a instaurat regimul domniilor fanariote.
- Chiar dacă domnitorii fanarioți erau numiți direct de către sultan, totuși acestea au continuat să fie considerate ca având un statut internațional distinct față de Imperiul Otoman. La Constantinopol continuau să activeze capuchehăi (reprezentanți diplomatici ai domnitorilor), iar otomanii au recunoscut, prin acte solemne, statutul deosebit al Principatelor Române.
- De asemenea, în Țara Românească și în Moldova au fost deschise și primele agenții și consulate ale Rusiei, Austriei, Prusiei, Franței și Marii Britanii, la sfârșitul secolului al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea.
- Încălcarea autonomiei Principatelor de către otomani s-a manifestat și prin cedarea de către aceștia a unor teritorii românești, prin tratatele de pace încheiate în urma războaielor ruso-austro-otomane: Banatul și Oltenia, cedate Habsburgilor, prin pacea de la Passarowitz, în 1718 (Oltenia a revenit la Țara Românească în 1739, prin pacea de la Belgrad), Bucovina, cedată Habsburgilor, în 1775, după pacea de la Kuciuk-Kainargi, Basarabia, cedată rușilor, prin pacea de la București, din 1812.
- Unii domnitori fanarioți au avut curajul să protesteze la Poartă față de aceste cedări teritoriale, precum domnitorul fanariot al Moldovei, Grigore al III-lea Ghica (1774 – 1777), ucis de otomani pentru atitudinea sa.

România și concertul european; de la “criza orientală” la marile alianțe ale secolului al XX-lea

“Criza orientală” și spațiul românesc Spațiul românesc în contextul relațiilor cu marile puteri, în prima jumătate a secolului al XIX-lea

- *Criza orientală* declanșată spre sfârșitul secolului al XVII-lea a afectat Principatele Române, prin consecințele negative ale războaielor ruso-austro-otomane, inclusiv prin pierderile teritoriale din secolul al XVIII-lea (Banatul și Bucovina, ocupate de Imperiul Habsburgic), cărora li s-a adăugat Basarabia, ocupată de Imperiul Rus în 1812.
- Primele decenii ale secolului al XIX-lea s-au caracterizat printr-un context extern complicat, marcat de adâncirea *crizei orientale*, de care Țara Românească și Moldova au fost nevoite să țină seama.
- După revenirea la domniile pământene în Principate, în anul 1822, Rusia s-a implicat din nou în problemele acestora.
- În anul 1826, Rusia a impus Imperiului Otoman încheierea unei convenții, la Akkerman (Cetatea Albă), act adițional tratatului de pace de la București, din anul 1812, pentru a îngreuna posibilitatea sultanului de a se amesteca în Principate. Nerespectarea Convenției de la Akkerman de către otomani a dat posibilitatea Rusiei să desfășoare un nou război împotriva turcilor (1828 – 1829).
- Acesta a început cu ocuparea Principatelor și, chiar dacă războiul s-a încheiat cu victoria Rusiei, Moldova și Țara Românească s-au aflat sub ocupația trupelor țariste până în anul 1834. La încheierea războiului, statutul internațional al Principatelor s-a schimbat. Acestea rămăneau sub suzeranitatea Porții, dar intrau sub **protectoratul** Rusiei. Tratatul de pace de la Adrianopol (1829) conținea și un *Act separat cu privire la Prințipurile Moldova și Valahia*.

Transformarea problemei românești în problemă europeană

- Generația care a pregătit Revoluția de la 1848 a urmărit înlăturarea regimului impus Principatelor de marile puteri, realizarea unirii și obținerea independenței.
- Marile puteri conservatoare vecine Imperiul Habsburgic, Imperiul Rus și Imperiul Otoman s-au implicat în înfrângerea revoluției din Țările Române.
- În aprilie 1849, Rusia și Imperiul Otoman au încheiat Convenția de la Balta-Liman, prin care se restrângea autonomia Principatelor.
- După anul 1848, foștii participanți la evenimentele revoluționare au popularizat cauza românească în Occident.
- Declanșarea Războiului Crimeei, în anul 1853, și ocuparea militară a Principatelor de către trupele ruse, apoi de cele otomane și austriece, a determinat abordarea problemei românești la Congresul de pace de la Paris (1856).
- Unirea Principatelor a deschis ulterior procesul constituirii și consolidării statului român modern.
- Necesitatea obținerii independenței României a fost discutată, în anul 1873, de principele Carol I (1866-1914), în cadrul unei ședințe a Consiliului de Miniștri. Declanșarea unui nou război ruso-otoman, în 1877, a creat cadrul favorabil proclamării acesteia.
- Rusia nu a acceptat, la început, ca România să participe la războiul antiotoman, fapt menționat în întâlnirea dintre țarul Alexandru al II-lea și cancelarul Gorceakov cu o delegație română din care au făcut parte prim-ministrul Ion C. Brătianu și ministrul de Externe, Mihail Kogălniceanu. Totuși, Rusia a fost interesată să semneze o convenție de reglementare a trecerii trupelor pe teritoriul românesc, în drumul lor spre Balcani (*4 aprilie 1877*).
- După încheierea războiului prin înfrângerea otomanilor, Rusia nu a respectat angajamentul cu privire la integritatea teritorială a României, asumat prin convenția din aprilie 1877.
- Astfel, prin tratatul de pace de la San Stefano (19 februarie/3 martie 1878), Rusia și-a rezervat dreptul de prelua sudul Basarabiei de la România, în schimbul Dobrogei, Deltei Dunării și Insulei Șerpilor, primite de la Imperiul Otoman. Tratatul de la Berlin (1/13 iulie 1878) reconfirma independența României, dar și pierderea sudului Basarabiei și revenirea în granițele țării a Dobrogei, Deltei Dunării și Insulei Șerpilor.

Relațiile externe ale României până la Primul Război Mondial

Acțiunile diplomatice ale României înainte de recunoașterea independenței de stat

- Ministerul Afacerilor Străine al Principatelor Unite a început să funcționeze în anul 1863. Astfel, deși nu erau încă independente, Principatele Unite au realizat legături speciale cu alte țări: în 1863, a fost încheiată cu Serbia o convenție de extrădare, iar în 1865, cu Austro-Ungaria, o convenție privind sistemul poștal și cel de telegraf.
- După anul 1866, legăturile externe ale țării noastre s-au intensificat, astfel că numărul convențiilor comerciale încheiate cu alte state a crescut.
- În 1875, a fost încheiată o convenție comercială și de navigație pe 10 ani cu Austro-Ungaria, iar în 1876 a fost parafată o astfel de convenție și cu Rusia.

Relațiile externe ale României după obținerea independenței de stat

- Prin tratatele de pace de la San Stefano și Berlin, din anul 1878, a fost recunoscută independența de stat a României.
- Imediat după semnarea tratatului de pace de la Berlin, Austro-Ungaria, Rusia și Turcia au recunoscut independența României, iar Italia, în 1879. Germania și alte țări a condiționat recunoașterea independenței României de modificarea articolului 7 din Constituție cu privire la acordarea cetățeniei române celor de altă religie decât cea creștină și de răscumpărarea de către statul nostru a acțiunilor concernului falimentar Strousberg. În aceste condiții, independența României a fost recunoscută și de Germania, Franța și Anglia, în anul 1880.
- După recunoașterea independenței, România a putut să stabilească relații diplomatice cu alte state bazate pe suveranitate și egalitate.
- Țara noastră a deschis primele reprezentanțe diplomatice, care se numeaulegații, în alte capitale sau a ridicat la nivel delegație fostele agenții diplomatice care funcționau în țările respective.
- Astfel, au început să funcționeze legații la Constantinopol (1878), Viena (1878), Belgrad (1879), Paris (1880) etc.
- Prin urmare România a putut să promoveze mult mai eficient acțiuni de politică externă în conformitate cu interesele sale politice și economice. De exemplu, pentru a-și proteja economia de concurența mărfurilor din Austro-Ungaria, România a dorit să negocieze, în 1886, o nouă convenție comercială cu acest stat, ceea ce a determinat un adevărat *război vamal* între cele două țări.
- În politica externă de la sfârșitul secolului al XIX-lea și de la începutul secolului al XX-lea, România trebuia să țină cont de raporturile dintre marile puteri. Teama de Rusia, care răpise României sudul Basarabiei, în 1878, a determinat apropierea țării noastre de Germania și de Austro-Ungaria. La rândul lor, aceste mari puteri considerau România un avanpost în politica lor de consolidare a pozițiilor în sud-estul Europei.
- În 1883, România devenea, astfel, membră a Triplei Alianțe.
- Situația internațională s-a schimbat la începutul secolului al XX-lea, iar România a acționat ca un factor de stabilitate în această parte a Europei, pentru menținerea statu-quo-ului în Peninsula Balcanică. România s-a implicat în al doilea război balcanic (1913), împotriva Bulgariei, numai în momentul în care situația de la sud de Dunăre a devenit periculoasă pentru securitatea țării.
- Prin tratatul de pace de la București (1913), România a obținut partea de sud a Dobrogei (Cadrilaterul).
- După înființarea celui de-al doilea bloc politico-militar european, *Antanta*, și în condițiile apropierei războiului, România și-a intensificat acțiunile diplomatice pentru realizarea obiectivului național, Marea Unire. Austro-Ungaria și Germania nu au mai putut menține România în sfera lor de influență.
- Prim-ministrul Ion I. C. Brătianu a negociat, în secret, cu Antanta, participarea la Primul Război Mondial alături de aceasta, obținând recunoașterea drepturilor României asupra Transilvaniei, Banatului și Bucovinei. Intrată în război după doi ani de neutralitate, în 1916, România și-a îndeplinit obiectivul național, realizarea statului unitar român.

România în relațiile internaționale în secolul al XX-lea Principiile politicii externe a României după Marea Unire

- În urma semnării tratatelor de la Conferința de pace de la Paris, 1919-1920 (cu Germania, Austria, Bulgaria, Ungaria și Turcia), granițele României au fost recunoscute pe plan internațional.

- Membră a Societății Națiunilor, România a acționat pentru menținerea păcii, stabilității pe continent și în lume și pentru păstrarea statu-quo-ului teritorial.
- În perioada interbelică, au fost semnate tratate de alianță cu diferite state (precum cel cu Franța, din anul 1926, prin care se garanta sprijinul acesteia în cazul unui conflict împotriva României).
- De asemenea, au fost încheiate tratate și alianțe regionale cu Polonia, Cehoslovacia și Regatul Sârbo-Croato-Sloven (din 1929, denumit Iugoslavia). Cu ultimele două, România a constituit, în anul 1921, alianța *Mica Înțelegere*.
- Pentru instituirea unui climat de încredere și colaborare internațională, statul român a semnat *Pactul Briand-Kellogg*, propus în 1928 de Franța și S.U.A., de interzicere a războiului pentru rezolvarea conflictelor internaționale; în anul 1929, a semnat *Protocolul de la Moscova*, prin care România, U.R.S.S., Polonia și Letonia se angajau să pună imediat în vigoare, în relațiile dintre ele, prevederile Pactului Briand-Kellogg; a participat, cu diferite propuneri, la pregătirea Conferinței asupra dezarmării (1926 – 1932) și la lucrările acesteia, la Geneva, în anii 1932 – 1935.

Politica externă a României în perioada 1930 – 1944

- Chiar în condițiile agravării relațiilor internaționale, în anii '30 ai secolului al XX-lea, România a continuat să desfășoare acțiuni de colaborare cu toate statele. În anul 1933, Nicolae Titulescu a elaborat textul documentelor cu privire la definiția agresiunii în relațiile internaționale.
- Legăturile diplomatice cu statul sovietic au fost reluate, în anul 1934, deschizându-se legații la București și Moscova, iar România a susținut admiterea U.R.S.S. în Societatea Națiunilor.
- Totodată, la inițiativa statului român, s-a putut realiza alianța cu Iugoslavia, Grecia și Turcia, *Înțelegerea Balcanică* (1934).
- Dezmembrarea Cehoslovaciei, în anii 1938 - 1939, și izbucnirea unui nou război mondial, în anul 1939, au adus schimbări în atitudinea României pe plan internațional. Teritoriul românesc a fost vizat de statele revizioniste prin înțelegeri secrete, precum *Pactul Ribbentrop-Molotov*, de la 23 august 1939, încheiat de Germania și U.R.S.S..
- În anul 1940, după ce alianțele țării noastre au devenit inoperabile (Franța a capitulat în fața Germaniei, *Mica Înțelegere* și *Înțelegerea Balcanică* nu au mai putut funcționa etc.), România s-a găsit izolată pe plan extern.
- În urma a două note ultimative adresate la 26 și 28 iunie 1940, autoritățile de la București au acceptat cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord Uniunii Sovietice, ocupația sovietică instituindu-se, cu acest prilej, și în ținutul Herța.
- Prin arbitrajul Germaniei și al Italiei, la 30 august 1940, *dictatul de la Viena*, obliga România să cedeze nord-vestul Transilvaniei Ungariei.
- La 7 septembrie 1940, România a cedat Bulgariei Cadrilaterul.
- Pentru a-și recupera teritoriile pierdute, țara noastră a intrat în războiul antisovietic la 22 iunie 1941, eliberând teritoriile ocupate de U.R.S.S.
- Continuarea războiului peste Nistru, nu a fost susținută de cea mai mare parte a societății românești.
- În condițiile contraofensivei sovietice din anii 1943 – 1944, atât Ion Antonescu, cât și regele Mihai I și opoziția au inițiat acțiuni diplomatice la Ankara, Cairo, Stockholm etc., pentru ieșirea României din războiul împotriva Națiunilor Unite.
- România a întors armele împotriva Germaniei hitleriste, la 23 august 1944, și a semnat armistițiul cu Uniunea Sovietică, la 12 septembrie 1944. Prin luptă, întregul teritoriu al Transilvaniei a fost eliberat la 25 octombrie 1944.

România în perioada “Războiului rece”

România în relațiile internaționale, în perioada maximei confruntări din timpul Războiului Rece

- Deoarece, din 1945, a intrat în sfera de influență sovietică, România nu a mai putut desfășura legăturile tradiționale de politică externă avute în perioada interbelică.
- Prin tratatul de pace, semnat la Conferința de la Paris, la 10 decembrie 1947, recunoștea anularea dictatului de la Viena, din 1940, dar consființa și juridic ocuparea Basarabiei, nordului Bucovinei și a ținutului Herța de către U.R.S.S. România a devenit membră a Organizației Națiunilor Unite în anul 1955.
- După al Doilea Război Mondial, U.R.S.S. a impus României orientarea politicii sale externe mai cu seamă către Est și restrângerea relațiilor cu lumea occidentală la minimum.
- România avea aceeași poziție față de evenimente cu cea a U.R.S.S. și a lagărului comunist.
- Statul român a devenit, în 1949, membru fondator al Consiliului de Ajutor Economic Reciproc (organizația economică a țărilor comuniste, C.A.E.R.), cu sediul la Moscova, și a Organizației Tratatului de la Varșovia, creată în 1955, alianța militară a statelor comuniste satelite ale Uniunii Sovietice, opusă N.A.T.O.
- Abia la câțiva ani după moartea lui Stalin, Gheorghe Gheorghiu-Dej a început să promoveze o politică de distanțare față de U.R.S.S., mai ales după 1958, când trupele sovietice au fost retrase din România.
- Însă nu s-a pus niciodată problema să fie părăsite C.A.E.R. și Organizația Tratatului de la Varșovia.
- România s-a pronunțat, în anul 1964, pentru limitarea amestecului sovietic în treburile interne ale altor țări comuniste, pe fondul neînțelegerilor dintre sovietici și chinezi. Tot în 1964, România a condamnat și *planul Valev*, de integrare economică a țărilor socialiste, prin care se propunea ca zone din sud-estul României, nord-estul Bulgariei și părți din U.R.S.S. să se specializeze în producția agricolă .
- Țara noastră a început, după 1960, să dezvolte relații și cu state democratice din Occident, pentru a importa tehnologie necesară industrializării.

Politica externă a României în perioada destinderii și a coexistenței pașnice

- Rezolvarea crizei rachetelor sovietice din Cuba (1962), care adusesse omenirea pe marginea conflictului nuclear a fost urmată de o perioadă de destindere în relațiile internaționale și de coexistență pașnică între țările cu sisteme social-politice diferite (comunist și democratic).
- În această etapă, România, după venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu în 1965, a continuat politica începută în timpul lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, de distanțare de linia sovietică, dar de menținere în tabăra comunistă.
- Statul român a continuat să-și extindă colaborarea cu statele occidentale și a stabilit relații diplomatice cu Republica Federală Germania (1967). Conducătorul român a efectuat vizite în diferite țări, precum S.U.A., Franța, Republica Federală Germania, Marea Britanie etc., iar mulți șefi de stat (Charles de Gaulle președintele Franței, Richard Nixon, președintele S.U.A.) au vizitat România.
- Nicolae Ceaușescu a fost apreciat pentru atitudinea sa, mai ales după ce, în 1968, conducerea României a condamnat intervenția militară a armatelor Tratatului de la Varșovia în Cehoslovacia, pentru a înlătura conducerea comunistă adeptă a unor reforme interne.

- România a devenit membră a Băncii Mondiale și a Fondului Monetar Internațional, din 1972, și a semnat, în 1975, Actul final al Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, de la Helsinki.
- În anii '80, schimbarea climatului politic internațional (mai ales după 1985, când Mihail Gorbaciov a preluat conducerea U.R.S.S.), deschiderea dialogului Est-Vest, dar și politica internă rigidă și abuzivă promovată de Nicolae Ceaușescu, au dus la izolarea României pe plan extern. Abia după 1989, statul român a putut relua legăturile normale cu statele occidentale.